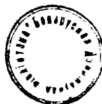
ПОЭМА

ІМЯ ВЫЗВАЛЕНЬНЯ

АНДРЭЙ АЛЕКСАНДРОВІЧ

ПОЭМА
ІМЯ ВЫЗВАЛЕНЬНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК — 1930

Заказ № 875. 5.000 экз. (1½ арк.). Галоўлітбел № 2308.

Друкарня Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва.

АГЛЯД
ПАЧЫНАЮ
ЗА ДЗЕСЯЦЬ ГОД
ТАК ЗВАНАГА
КРАЮ
ЛЯСОЎ І БАЛОТ.

1

Лёзунгаў мітынг
ў акопы
бег—
з візай культпропа
ЦК КПБ

Лёзунг—
    грозны
    кліч-плякат.
Лёзунгамі пачынаю
генэральны агляд.

№ а.

Шчыльней пролетарскія рады,—
Даеш пяцігодку ў чатыры гады!

№ б.

Узброім трактарамі колгасы,
ліквідуем кулацтва як клясу!

№ в.

На лом заржавелыя краты—
гора-тэорыяў нац. дэмократаў!

№ г.

Сырая вада—
атруты шкадней,
як шовінізм усіх масьцей.

№ д.

Будаўніцтва жывыя лічбы
складзены, як Ільліч быў.

Штодзень над краем кліч бег—
жыве Ільліч
у жывой лічбе.

2

Бяз схватак сэнсацый,
бяз сіплых слоў
бюро рэгістрацый
гісторыі чало
аздобіла датай
надзвычайнага сьвята:
Вызваленьня год дзесяты

3

Урачыстасьць
    стальлю сочыцца,
каб над краем
    датай вылісца—
каму хочацца,
і ня хочацца,
і лацінікай,
і кірыліцай,
і на Захад,
і на Ўсход—
        Будаўніцтва дзесяць год!

4

На рыштаваньнях
сонцаўсход
віталі,
штораньне—
-- Дзесяць год.
А ў 10 год
закон—
3600
дзён.

5

Беларусь у Янкі Купалы
безназоўнаю векавала.

А ў Якуба Коласа
і пазбаўленая права голасу.

У Бядулі—бядой бедавала.
У Гартнага—ледзь бунтавала.

А выйшла—
безназоўная і безгалосая
па Чароту на вогнішча босая.

Па Александровічу Андрэю
ахрысьцілася ў завеях
і цяпер завецца
Беларусьсю Савецкай.

6

Было-бывала...
(Вока
глыбей кінь!)
На кожным кроку:
цымбалы,
дудкі
і жалейкі.

Песьні жальбы,
гусьляры...
Край пакутуе.

Жах—
жаль быў.
Земляры:
пот
працы
лютае.

Гне з берагоў гнеў,—
і ў завірусе—
радзіў новы сьпеў
Новай Беларусі.

7

Беларусь была арэнай
векапомных схватак.

Пілсудзкага выгналі
каленам
пролетарыяту.

І яшчэ нямала
быў стан біты:
панавала
банда
наймітаў-бандытаў.

Беларусь была экранам,
дзе наплывам,
буйным плянам
наплывала ўся жахлівасьць
панаваньня пана.

Сьцяўшы паноў пятлю —
убачыла краіны
рабочыя рукі,
зямлю
і на зямлі
руіны.

8

Было-бывала
градам
протэставала
Рада:
О, божа, як пасьмелі
пасады
і портфэлі
браць
на штыкі—
бальшавікі!

Самі
хоць з вусамі,
толькі
мала толку.

Разьбітыя пагрозай,
што Рады
біты
козыр—

давай лізаць аравай
Пілсудзкага халявы.

Кайзаравы пяткі—
каб навёў парадкі.

9

Напорам войск чырвоных
павыганялі вон іх.

Замоўклі крыкі, рэхам стрэла,
бела-чырвань-белых.

Бывае, хмара асядае,
як заслона дымавая—
іх краіна ўспамінае.

Хоць яны далёка і
з міністраў
сталі
лёкаі.

Ня ўсе, што з Рады
зьбеглі за мяжу.
Дзеля праўды
даскажу.

Іх і ў нас—
не пералічыць.

Як сычы—
якраз,
глядаяць на нас.

І знойдуць момант
выйсьці з дому—
на вуліцу—
на барыкады—
супроць савецкае ўлады.
Адным словам,
ідэолёгія Рады
і савецкія чырвонцы.
Мая парада:
прачытайце
„Цень за сонцы".

11

Белых арлоў страі
стрыножвалі гарады:
душыў на вуліцах дым—
стогн гарадзкіх руін.

Братоў і сясьцёр зьбяром мы
ахвяры жандарскіх пагромаў.

Плачуць, як дзеці, хвалі
на развалінах мастоў.
Забінтоўвае нас зноў
упартасьць—упорысьцей сталі.

Руін у крыві камень,
— будаем бальшавікамі.

Пад сьцяг барацьбы аднаўленьня
выйшлі рабочыя сотні.
Першым на першы суботнік
выйшаў таварыш Ленін.

І сэрца фабрычных кварталаў
песьняй машын ажывала.

12

Іржавы бінт
з ран машын
зьняты
пролетарыятам.

Засьпявалі
стальлю
зьмеі—
магістралі
рэек.

Быў завод
зруйнован.
Пусьцілі ў ход—
два
    новых!

Уздыхнулі
ў бальшавіцкім
гуле—
каменіцы
вуліц.

Скарыстаем
нетры краю,
ведама,
да дна мы —
і сьвет дала
дынамо.

Больш апалу —
больш запалу.

Кожны рух —
як у двух!

Дум агонь,
як страі —
ў аднаго,
за траіх.

Мазалі
ня плылі
на руку
рукавіку.

Рух
                рушш
                        ток сонца.
Высячы
                тысячы
                        ратацыёнка:

— Адзяецца
Беларусь—
Беларусь,
Савецкая.

13

Галавой павісла
высахшая Сьвіслач.

Ход
вод
дзе ён?
сталіца чырванее.

Бяроза гулам
вод —
адамкнула
сход.

Дняпро віхрыста ўсьпенены
ўрачыста
славіў Леніна.

Дзьвіны віталі
хвалі нас
політыкаю Сталіна.

Плаўнакрылы
Сож прабег
уславіць сілы
КПБ.

Прыбег на пераклічку
і Нёман прыгранічны.

Змагла краіна сьлед знайсьці—
сьвяткуе сьвята еднасьці.

14

Мільёнам заяўляю
сёньня я:
была-б векавая
Беларусь-колёнія.

Каб ня ўздыблены наш гарт —
мела-б губэрнскі пашпарт.

Савецкага Саюзу ня было каб —
была-б заплесьненай затокай.

І славілася-б на Эўропу
сельтэрскай вадою з сыропам.

Але сёньня —
выроўнівай стан ты!
Мы маем
імя ім —
гіганты!

І чаго было-б варта
каб ня было
ў Беларусі компартыі?!

15

Супроць—
прарываў,
прагулаў
і браку.

За—
промфінплян
і высокую якасьць.

Таварыш—рабочы,
Таварыш—араты—
з заводу,
з колгасу
гані бюрократа.

Мільёны краіне дае
без замінкі—
савецкая бесьперапынка.

16

Яшчэ ўчора танулі
ў раскопаных пятах вуліц.

Давялося зямлі расьці
на вуснах сталічнай цярплівасьці.

Горад, як труп быў.
Клалі-перакладвалі трубы...

Зьдзекваліся нават і дзеці:
— Выкідваюць грошы
ў зямлю,
калі трэба
на вецер.

І лаялі іх за
гэтую каналіза...

...Засыпалі трубы ў ямы.
Пусьцілі па вуліцы
электро-трамы.

І рэйкі і трубы ў рух загулі
і пад зямлёю і на зямлі.

17

Разьлівала
песьні
шыр балот Палескіх,
зазывала
зьдзейсьніць
песьні
хваль Арэсы.
Зазывала-звала
пракапаць каналы.

Як ні дзе на сьвеце
ў Ленінскім сталецьці.

Балоты, як акопы
капаюць землякопы.

Закасаўшы ногі—
за новыя дарогі!

Рукі закасаўшы
за перамогі нашы!

Штурмуюць агрономы...
— Ваду ў канал зьбяром мы!

Досыць суму сейбіты -
прыдзецца за сеў біцца.

Ня зьвісай чало ніцам,
ураджай пакланіцца.

18

Па самакату
бервяно
ідзе пад нож
варштату.

З лесапілкі—
веерам
апілкі.

Па конвэеру
з парылкі
зноў альховыя
кражы
кладуць
пад новыя
нажы.

Істужкай шэрай,
як тканіна—
йдзе фанэра
праз машыну.

Роўнамерна
б'е вал люта:
— не фанэра,
а валюта!

Працы бег
не адстае:
суседні цэх
сваё пяе...

Гудуць валы:
— Складай сталы.

І міма ходам:
— Ёсьць камода.

І... ў міг
шкаф для кніг.

Звыш праграмы—
вокнам рамы.

Быстрагонам
пад вагоны
груз падвёз
аўтовоз.

Машыністаму нарад
даў
Бабруйскі комбінат.

19

Змрок гісторыі
штовечар
запальваў сузор'е,
як сьвечы.
Закурылася краіна
і ад звычайнае лучыны.

Чалавека вякамі
працы нялюдзкае пот
скручваў,
як ланцугамі —
калючы
дрот.

Поступам шквала
ўсім краем
паўстала
навала
людзкая.
Заве, каб
чалавекам
і ў дрыгве
стаў чалавек!

І пайшло так...
У балотах
загула-была
                    работа.

І праз год
сярод
балот—
пе-
ра-
ва-
рот!

Тысяча
дзевяцьсот
трыццаты
год.
З балот
у гарады
пабеглі правады.
Загудзелі поўным ходам
гмахі фабрык і заводаў.

І ў селяніна
замест лучыны
і карча—
лямпачка Ільліча...

Абвязаў краіне стан
правадамі—
Сталінстан.

20

Іграйце
маршы
заўтрашняму дню.

Жыцьцё
наша
агнявей агню!

Нашаніўцы
              і ў сьне ня сьнілі,
              што мы ў Беларусі
                                зрабілі.

Зналі
адно—
ткалі
валакно.
А час прышоў
мы робім шоўк.

Роспачным крыкам
магілы
рыла —
рылам
саха-матыка.
Цяпер над краем
крыляе
звонам —
гонар
трактарнай колёны.
І пяе наўсьцяж
наш
Сельмаш.

На небе хмаркі,
што фальваркі,
з бандай зор
вялі згавор:
— „жыцьця разьбег
скарыць сабе!“

І хутары
да гэтых пор
на зямлі
вялі
згавор.
Зьвязаўшы моц сваю вузлом, —
бліскавіца
быццам
нож —

нанесла ўдар
па зграі хмар—
і грымнуў гром,
і лінуў дождж!..

Сабе
хутары
ў барацьбе
пакарыў
і ў нас—
колгас.

21

1900 і 17 між
краіна была
непісьменнай зусім.

Тры крыжыкі—спадчына
з даўніх вякоў.
(Таму і так многа
ў краіне крыжоў!)

Прывязвалі
дні на палях
і ў навале
далі
бой.

Забінтавалі
стальлю
стужкай
стан краіны
маладой.

Пакарылі,
як на крыльлях,
дзён нязьлічаныя мілі.

Уздыхнулі
гулкім вульлем!
Дасягнулі
сілай рук—
ад вяскова - пачатковай
да Акадэміі Навук!

22

На біржах працы ў нас няма
майстроў, якіх варштат баіцца.
Рабочых рук, як быццам, шмат,
а не стае ў [illegible] будаўніцтва.
Крыляйся рух!
Мы ўдаль ідзем!..
    Адзін за двух —
ударны тэмп!
Перамога
ў грудзі б'ецца:
з бальшавіцкім
        зьліцца
            сэрцам

. . . .

Агляд закончу праз адну
найболей дзьве ўрачыстых песьні.
Міжнароднае становішча — праўдзь —
чаму
    жаданьне гэтае
            не зьдзейсьніць?

23

23 гадзіны...

Сілай нястрыманай,
як ветрарэз,
кранууся ў даль
экспрэс.

...Увага!
Будучыня вабіць.
Падзея ў плянэтным маштабе.
Зьвяжамся повеам рвек
аднэю пад сонцам ідэяй.

Але праз гадзіну
ў 24—
касьцьмі ляглі пасажыры.
Выбух!
Крушэньне!
Экспрэс у попел.
. . . .

Таварышы, ціха!
Крушэньне ў Эўропе!
. . . .

Крушэньня (на жаль!) ня было...
Гэта толькі... паніка слоў.
Яшчэ ня было...
Але-ж будзе яно—
рэволюцыя зьменіць
жыцьця старно!
Раскатамі чуюцца зрухі
гісторыі Заўтрага...
Слухай:

Паясьніцу
краю
разьядае
як іржа—
вераніцаю
мяжа.
Казэматы,
зьдзекі,
плаха.
Векі
катам
жмурыць Захад.

Беражы
замок мяжы!
І хрыстос
вайной
на нас—
мобілізованы
ў проціўгаз!

Эўропа
у акопах!
Што дзень,—так і
бліваюца схваткі атакі!

...Зазьзяе сонцам Сталінстан
там—
над краем катаржан!

24

Краіна набыла
жалезную закалку.
Расла прымежная
ў разьбежнай барацьбе.
Ухваляем
поўнасьцю і цалкам
генэральную
лінію
КПБ.
Не любавацца
тым—
што маем.
Нашай працы
наш уздым
гады пераступае!
Ўвысь галава!
Раз, два!
Будзе садам расьці
песьня радасьці.
І як бор расьці
песьня гордасьці.

25

На варту дні ліпнёвыя
к нам новыя прышлі.
Мінулыя, суровыя
падмуркамі ляглі.

Жыцьцё агнём завеена,
як зарывам усход.
Сягоньня жыць заве яно
на ўсе, на дзесяць год!

Жылі мы бедна ў горы—і
змаглі залом зламаць!

Калісь была ў гісторыі
расійская турма...

Жыцьця законы зьменены
турмы прайшла пара.
Пад гордым сьцягам Леніна
у людзі выйшаў край.

Была няхай крываваю
І не адна вярста,—
Савецкаю Дзяржаваю
Край вызвалены стаў.

Узьвіцеся Імкненьні!
Зерне шчасьця сей—
Поэма Вызваленьня
Беларускай
ССР.

Май—Чэрвень
1930 год.